

Ontmoetingen op de

Meditaties in de Stille Week 2009

Via Dolorosa

De Via Dolorosa (sinds 1250) is de weg die rabbi Jezus in Jeruzalem zou zijn gegaan toen Hij zijn kruis droeg van de plaats van de

veroordeling door Pontius Pilatus in het fort Antonia (1) naar de heuvel Golgota (12) waar Hij uiteindelijk gekruisigd en begraven werd (14). Halverwege wordt Simon van Cyrene gedwongen de kruisbalk van Jezus over te nemen (5).

*Hier, op deze weg, heeft mijn Heiland gelopen
omstuwd door de mensen, maar dood'lijk alleen;
hier schreeuwden de kijkers, de monden wijd open
de harten gesloten. Hier klonk het gewezen
van vrouwen, uit deernis met Hem, Die hun Vriend was,
gebogen en struikelend onder het kruis;
was dit de Beloofde? Was dit de Messias?
en ging zó de Zoon naar Zijn vaderlijk huis?
O weg vol van smarten – nu lopen er mensen
die nauwelijks denken aan wat er die dag
die vrijdag van angsten, van haat zonder grenzen,
met Jezus gebeurde. Gepraat en gelach
verdringen gevoelens. – Als eeuwen geleden
gaan mensen Uw Goddelijke liefde voorbij;
men plukt elke dag en men leeft bij het heden ...
Ach Heer op Uw lijdensweg, wend U tot mij!*

Via Dolorosa Nel Benschop

Maandag

Ontmoetingen - Herodes Antipas

Schriftlezing: Lucas 23:8-12

Veel mensen zijn dezer dagen in Jeruzalem aangekomen. Ze zijn gekomen om het feest te vieren dat herinnert aan de uittocht van het volk van Israël uit Egypte – vele eeuwen geleden: Pèsach, Paasfeest.

Ook koning Herodes Antipas is in de stad. Gewoonlijk woont Herodes met zijn vrouw Herodias en zijn hofhouding in zijn paleis in Tiberias. Ergens ver weg, in het noorden van het land, in Galilea. Maar een week geleden – een week voor Pèsach – zijn Herodes en zijn gevolg aangekomen in Jeruzalem. Niet dat hij godsdienstig is, nee dat niet. Wat kan hem de godsdienst van de Joden eigenlijk schelen. Trouwens ... Herodes heeft bij het Joodse volk geen beste naam: getrouwd, gescheiden, hertrouwd met Herodias, de vrouw van zijn zwager. Bovendien is hij de man die Johannes de Doper heeft laten onthoofden. Veel Joodse onderdanen verachten hem: de koning van de Joden!

Ook Jezus, die vreemde rabbi uit Nazaret in Galilea is in de stad. Je weet wel, die wonderdoener. Water veranderde Hij in wijn. Lammen hielp Hij weer op de been. Blinden en doven gaf Hij het gezicht en gehoor weer terug. Het schijnt zelfs dat Hij doden weer tot leven kan brengen.

Een paar dagen na de intocht van Herodes was Hij op een ezelsveulen Jeruzalem binnengereden. Enthousiastelingen hadden met hun jassen en met palmtakken de loper voor Hem uitgelegd.

“Gezegend Hij die komt als koning in de naam van de Heer”, hadden ze geroepen. Daarna had Hij de tempel op z'n kop gezet. Herodes had het wel vernomen ...

Zou deze Jezus misschien Johannes de Doper zijn? Uit de dood herrezen?

Rondom zijn paleis – de oude citadel van David – neemt het geschreeuw en gekrijs hand over hand toe. Herodes kijkt naar buiten: ‘Wat zullen we nu beleven?’ De deuren van zijn paleis zwaaien open. Hoge priesters en schriftgeleerden verdringen zich

rondom zijn troon. Eén van hen komt met een opgerold papier in zijn hand naar voren: Van Pilatus! Herodes ziet het aan het zegel: 'Zij brengen u Jezus. Hij noemt zich koning van de Joden. Hij valt onder uw gezag. Hij komt uit Nazaret in Galilea. Ziet en oordeelt zelf!'

In het paleis van Jeruzalem staan opeens twee koningen tegenover elkaar. Wie is nu de echte koning van de Joden? Herodes verheugt zich erop dat hij vandaag deze wonderdoener kan ontmoeten. Uitvoerig ondervraagt hij Hem, maar wat een teleurstelling: Jezus zwijgt en blijft zwijgen. Zijn soldaten drijven de spot met Hem: 'De koning van de Joden? Laat me niet lachen!' Dan hangt de ene koning de andere Koning zijn 'koningsmantel' om. Straks zullen een staf en een doornenkroon de kroningsplechtigheid afmaken.

Beste mensen, de ontmoeting met rabbi Jezus is heel anders verlopen dan wat Herodes er van verwacht had: "Jezus antwoordde hem niet één keer" - schrijft Lucas. Het zal je maar overkomen.

Nee, dé Koning van de Joden laat niet met Zich sollen. Ook niet op de Via Dolorosa – de weg van het lijden.

Wie de spot met Hem drijft vindt niets dan een zwijgende Jezus tegenover zich. En als Jezus tegenover je blijft zwijgen ... wordt je overgeleverd aan jezelf. Aan je angsten en onzekerheden, aan je eigen wil en eigen wet.

Het loopt dan ook niet goed af met deze zelfingenomen koning Herodes. De geschiedenis vertelt hij uit de gratie valt bij de keizer in Rome. Herodes Antipas wordt uiteindelijk ontheven van zijn koningschap en verbannen naar de wildernis van Gallië, van Frankrijk.

En Jezus? Herodes weet geen raad met deze vermeende 'koning van de Joden'. Gehuld in zijn 'koningsmantel' stuurt Hij hem terug naar Pilatus. Via, via, Via Dolorosa.

En wij? Ook wij worden steeds weer voor de keus gesteld: voor welk koningschap maak je een keuze? Voor het koningschap van eigen succes en macht of voor het koningschap van Jezus? Ook in het paleis van ons leven staan beide koningen steeds weer tegenover elkaar!

Dinsdag

Ontmoetingen - Barabbas

Schriftlezing: Lucas 23:13-25

Op de heuvel Golgota – even buiten Jeruzalem – liggen drie lange kruispalen gereed. De dwarsbalken zullen de veroordeelden er straks zelf heen moeten dragen. Drie kruisen op Golgota. Voor Bar-Abbas is het middelste kruis bedoeld. Naast hem zullen ter linker- en ter rechterzijde over enige dagen twee helden van zijn knokploeg hangen.

Bar-Abbas. Jezus Bar-Abbas, zegt één van de handschriften van het Nieuwe Testament. Zijn naam betekent: zoon van Abba, zoon van de vader. Een naam die ook gegeven werd aan zonen van rabbijnen. Voel je de spanning in het evangelie? Hoe dicht komt zijn naam bij die van onze Heiland?

Jezus Bar-Abbas. Jezus zoon van de vader. Een Jezus-figuur. Een messias. Een bevrijder.

Bar-Abbas is de leider van een groep opstandelingen die men in de dagen van rabbi Jezus: Sikariërs noemde. Ze behoorden tot de linkervleugel van de Zeloten. Je zou ze kunnen vergelijken met een Hamas-beweging.

Sikariërs: dolk-mannen. Een ondergrondse verzetsbeweging die met hun messen en dolken alles wat Romeins of Romeins-gezind was ... van het leven probeerde te beroven. Bij de Romeinen berucht, bij de Joden op handen gedragen.

Bar-Abbas, de populaire leider van het ondergrondse verzet tegen de gehate Romeinen, is dezer dagen in handen van Pontius Pilatus gevallen. Hoe dat mogelijk is geweest? In een gewelddadig handgemeen met Romeinse soldaten, waarbij doden waren gevallen, is Bar-Abbas gevangen genomen. En nu zit Jezus Bar-Abbas met twee van zijn helden veilig achter slot en grendel in één van de gevangencellen van de burcht Antonia.

Pilatus wil een voorbeeld stellen. Hij zal Bar-Abbas en zijn twee helden een meest verschrikkelijke dood laten sterven aan het kruis. Maar de vertegenwoordiger van het Romeinse gezag wil met deze gruwelijke executie wachten tot Pèsach. Dan kunnen al de pelgrims die van heinde en verre naar Jeruzalem zijn gekomen, deze afgrijselijke marteling-ter-dood aanschouwen.

Dàt zal ze afschrikken. Bar-Abbas wacht in zijn dodencel op het kruis.

En Jezus? Jezus gaat intussen van hand tot hand. Via, via, via ... Via Dolorosa. En omdat Herodes Antipas, uiteindelijk geen raad weet met deze vermeende 'koning van de Joden' heeft hij Hem – op de vroege morgen van Goede Vrijdag - teruggestuurd naar Pilatus.

Pontius Pilatus maakt zich er dit keer niet zomaar van af. Opnieuw geeft de vertegenwoordiger van het Romeinse gezag aan dat hij – na een gerechtelijk onderzoek – niet anders dan tot de conclusie kan komen dat rabbi Jezus uit Nazaret onschuldig is. Opruiing, opstand tegen Rome? 'Hij heeft niets gedaan waarop de doodstraf staat. Ik zal Hem daarom vrijlaten, nadat ik Hem heb laten geselen.'

Die uitspraak is voor de aanwezige geestelijke leiders en het samengestroomde volk onaanvaardbaar. Ze hebben liever dat hun populaire verzetsleider Bar-Abbas wordt vrijgelaten. Prefect Pilatus, rechtvaardig Romeins gezagsdrager, sputtert tegen. Voor de tweede en een derde keer probeert hij de menigte te overtuigen van Jezus' onschuld. Maar ze willen niet luisteren en blijven schreeuwen: 'Kruisig Hem, kruisig Hem!' Pilatus voelt zich bedreigd. Nee, hij wil geen opstand in Jeruzalem. En dus geeft hij zich gewonnen. Rabbi Jezus van Nazaret zal de plaats van Jezus Bar-Abbas innemen op het al gereedstaande kruis van Golgota!

Bar-Abbas, de schuldige komt vrij, doordat Jezus, de onschuldige, zijn plaats inneemt. Dat is, beste mensen, het goddelijk geheim van Goede Vrijdag. Jezus, de eerstgeboren Zoon van de Vader in de hemel, neemt de plaats in van de eerstgeboren zoon van Abbas. Zoals een lam – op Pèsach – de plaats innam van de eerstgeborene uit het gezin van een Israëliet.

Hoe het verder ging met Bar-Abbas? Geen kruis voor hem, maar de vrijheid, omdat Jezus zijn plaats innam. Of die wonderlijke ruil ook zijn hart en zijn leven veranderd heeft? Dat vertelt de geschiedenis ons niet. En Jezus? Hij vervolgt zijn Via Dolorosa. Ook voor ons. Voor u, jou en mij!

Woensdag

Ontmoetingen - Simon van Cyrene

Schriftlezing: Lucas 23:26-32

Door de drukke straten van Jeruzalem wringt zich een groep Romeinse soldaten. Ze begeleiden drie ter dood veroordeelden die vandaag nog gekruisigd zullen worden. Eén van hen is rabbi Jezus: de koning van de Joden. Verstoten – uitgespuwd door mensen! "Kruisig Hem!"

Onbewust van wat er zich die vroege ochtend allemaal heeft afgespeeld komt een zekere Simon van Cyrene één van de poorten van Jeruzalem binnen. Hij komt als geroepen. Wellicht zal Simon door zijn donkere huidskleur zijn opgevallen. Cyrene ligt namelijk in Noord-Afrika. In de landstreek Lybië. De mensen uit die streek waren Moren, negers! Simon van Cyrene is zoveel als: Simon, uit Afrika. Simon, de Moor. Simon, de neger. In Handelingen 13 lezen wij zijn christelijke naam: Simeon, bijgenaamd Niger.

Waarom was Simon eigenlijk in Jeruzalem? Het zou heel goed kunnen dat Simon een Jóód uit Cyrene was en dat hij in Jeruzalem was om daar – met vele anderen – Pèsach te vieren. Het zou ook heel goed kunnen dat Simon een gastarbeider was, die een graantje wilde meepikken van de Romeinse bezetting van Jeruzalem. Iemand die met zijn gezin uit Afrika naar het centrum van het Midden-Oosten was verhuisd. In ieder geval ... Simon valt als kleurling op tussen al die mensen op de Via Dolorosa. "Hé, jij daar, Neger!"

Maar, beste mensen, Simon wil niet. Hij moet naar huis, naar zijn werk, naar zijn afspraken. Hij verzet zich tegen zijn 'roeping'. Nee, Simon denkt er niet aan de kruisbalk naar Golgota te slepen. Wat heeft hij bovendien met die rabbi Jezus van Nazaret te maken? Maar Simon móet! Een flinke vuistslag – desnoods – breekt zijn verzet. "Ze dwongen hem er toe", schrijven de andere evangelisten.

Wat zal Simon – met die zware kruisbalk op zijn schouders en die Joelende menigte achter zich – die bleke bloedende mens vóór hem ... verwenst hebben! Gedwongen om de kruisbalk te dragen.

Gód schakelt Simon in. Want het is natuurlijk geen 'toeval' dat Simon juist op dát moment door de stadspoort móest komen. Om dat te begrijpen moeten we terug naar het Oude Testament. In Leviticus 16 vers 21 lezen we namelijk dat de zondebok, waarop de hogepriester symbolisch alle wandaden en vergrijpen van de Israëlieten had gelegd, "onder de hoede van iemand die daarvoor is aangewezen" de woestijn werd ingestuurd.

Nu, die iemand die daarvoor geroepen en aangewezen wordt, is Simon van Cyrene. Hij móet het Lam van God, dat de zonden van de wereld wegneemt, de zondebok Jezus, brengen naar de woestijnheuvel Golgota. De plaats waar het oordeel van God over de zonde zal worden voltrokken.

Voortaan zal de naam van Simon van Cyrene voor altijd verbonden blijven aan die van de Heer Jezus. Een zwarte Noord-Afrikaan die onder de last van het kruis tot geloof is gekomen. Want zijn levensverhaal gaat verder dan die ene Goede Vrijdag in Jeruzalem.

Simon droeg het kruis niet, ómdat hij een discipel van rabbi Jezus was. Simon wérd een volgeling van Jezus, omdat hij het kruis van Jezus heeft gedragen. Simon, de vader van Alexander en Rufus. Namen die we later in de Bijbel zullen tegenkomen en die bekend moeten zijn geweest bij de eerste lezers van het Nieuwe Testament.

Je zou, beste mensen, mogen zeggen dat de ontmoeting van Simon van Cyrene met Jezus op de Via Dolorosa ... hem en zijn gezin tot een zegen is geweest. Na jaren praten ze er nog over in de familie: 'Vader ontmoette Jezus. Als een toevallige voorbijganger. Hij zag dat hoofd vol bloed en wonden. Hij zag die ogen, die zijn aandacht vasthielden. Het bracht hem op de knieën. Zijn kruisdragen heeft ons hele leven veranderd. Wat mogen we daar God dankbaar voor zijn!'

Onder hen die gezegend worden onder het kruis van Golgota staat ook Simon, de Neger uit Cyrene.

En Jezus? Hij zei eens tegen zijn discipelen: "Wie achter Mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en Mij volgen." Kruisdragen, beste mensen, is niet het werk van Jezus overnemen. Kruisdragen is je eigen kruis van smaad en lijden op je nemen. Dat is uw, jouw, mijn Via Dolorosa!

Donderdag

Ontmoetingen - Onbekende misdadiger

Schriftlezing: Lucas 23:33-43

Golgota betekent Schedelplaats. Die naam had deze heuvel vermoedelijk te danken aan zijn vorm. Volgens een oude Joodse legende was hier Adam begraven. Adam was hier begraven omdat hij in opstand tegen God was gekomen. Verbannen uit het paradijs.

En juist op de plaats waarvan men aannam dat die eerste mens begraven was, heropent Jezus, de 'tweede Adam', weer de toegang tot het paradijs.

Middeleeuwse schilders en beeldhouwers hebben van dit motief dankbaar gebruik gemaakt. Vaak is op hun schilderijen en beeldhouwwerken onder het kruis, in de heuvel, een doodshoofd zichtbaar: de schedel van Adam van wie de zonde verzoend wordt op de plaats waar hij begraven is.

Op die plek – buiten de muren van de stad Jeruzalem – doen de Romeinse soldaten hun werk. Opgekomen voor hun nummer werken ze plichtmatig af wat hen is opgedragen: bevel is bevel! Met touwen en grote draadnagels maken ze rabbi Jezus aan zijn kruis vast. 'Die komt er van zijn leven niet meer af!' Net als die twee ter dood veroordeelde vrijheidsstrijders, Zeloten. De één aan zijn rechterzijde, de andere aan zijn linkerhand. 'Wat kan het hen ook schelen?'

Door te loten verdelen ze de kleren van de veroordeelden. Het is hun verdiende loon. Vanaf het kruis horen ze de woorden van Jezus: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen."

Wie wel weten wat zij doen zijn de geestelijke leiders van het volk van Israël. Zij staan er op de Schedelplaats met hun neus bovenop en drijven de spot met rabbi Jezus. In zijn machteloosheid aan het kruis zien zij voor zichzelf een excuus om zich van zijn wonderen en prediking niets aan te hoeven trekken. "Anderen heeft hij gered; laat hij nu zichzelf redden als hij de messias van God is, zijn uitverkorene!"

En ook de soldaten kunnen het niet laten om deze Redder-van-niks te bespotten: "Als je de koning van de Joden bent, red jezelf dan."

Er is er slechts één die begrepen heeft dat Jezus hier onschuldig aan zijn kruis hangt. Hij heeft geluisterd naar de woorden van Jezus: de messias, de koning van de Joden. De ogen en het hart van deze Zeloot zijn opengegaan voor de werkelijke betekenis Wie Jezus is. Hij verdedigt Jezus tegenover zijn collega: "Wij hebben onze straf verdiend en worden beloond naar onze daden. Maar deze man heeft niets onwettigs gedaan."

En hij voegt eraan toe: "Jezus, denk aan mij wanneer u in uw koninkrijk komt." Hij gelooft het! Hij gelooft in de koninklijke macht van Jezus! En dat is zonder meer een wonder. Want menselijkerwijs gezien is het een dwaasheid om nog iets van Jezus te verwachten. Ten dode opgeschreven. En tóch gelooft deze onbekende misdadiger dat er eens een dag zal komen, waarop Jezus als koning zal verschijnen en Gods koninkrijk op aarde zal vestigen.

Dat is, beste mensen, wat geloven werkelijk is: zeker zijn van wat niet te zien is! Voor Jezus moet dat, midden in de verschrikking, de spot, de hoon en de pijn, een verademing zijn geweest. En Hij zegt tot de man: 'Zo lang hoef je niet te wachten. Ik verzeker je: nog vandaag zul je met Mij in het paradijs zijn!'

In de tijd van Jezus kende men drie betekenissen van het woord 'paradijs': het verloren paradijs van Adam - de eerste mens - uit Genesis, het paradijs van de eindtijd (denk aan het bijbelboek Openbaring) en het paradijs als de plaats waar de gestorven gelovigen verblijven. In die laatste betekenis gebruikt Jezus nu aan het kruis het woord 'paradijs'. Het is de plaats van het eeuwige leven tegenover de plaats van de eeuwige dood in de Gehenna, de hel.

En Jezus belooft de misdadiger zelfs meer dan hij vraagt: Jezus zal niet alleen aan hem denken, Jezus zal bij hem zijn en hij bij Jezus! Heden, vandaag, nog! Zelfs de dood kan hen niet meer van elkaar scheiden. In zijn stervensuur ontvangt hij het Léven!

Rabbi Jezus, de koning van de Joden, staat hier voor de 'poort' van het koninkrijk van God. Dat koninkrijk blijkt een rijk van genade te zijn, waarin schuldigen mogen binnenkomen. Wie zijn schuld erkent en onvoorwaardelijk in Jezus als zijn Redder gelooft mag met Hem mee naar binnen. Die mag voor eeuwig leven in het 'paradijs'. U, jij en ik!

Zaterdag

Ontmoetingen - Josef van Arimatea

Schriftlezing: Lucas 23:50-56

Niet iedereen had ingestemd met het besluit van de Joodse raad om rabbi Jezus uit de weg te ruimen. Een zekere Josef uit de Joodse stad Arimatea is één van hen. Hij is een goed en rechtvaardig mens, die vol verwachting uitziet naar de komst van het koninkrijk van God. Een geheime leerling van rabbi Jezus, zo vertelt het evangelie naar Johannes' beschrijving ons.

Josef is overtuigd van de onschuld van rabbi Jezus. Hij geeft blijk van moed en liefde voor Jezus en durft het aan om bij prefect Pilatus te onderhandelen over het vrijgeven van het lichaam van rabbi Jezus.

De Romeinen waren namelijk gewoon om de lichamen van kruiselingen lange tijd te laten hangen. Als een afschrikwekkend middel voor het gewone volk.

Maar de Joodse wet eist dat een ter dood gebrachte misdadiger nog dezelfde dag wordt begraven. Josef gehoorzaamt daaraan, maar wil ook voor Jezus doen wat hij uit respect voor Hem nog kan doen. Bovendien zegt diezelfde Joodse wet dat een misdadiger niet begraven mag worden in een graf met anderen. Josef bezit blijkbaar een nieuw en ongebruikt graf net buiten de muren van Jeruzalem dat hij graag ter beschikking stelt voor een eervolle begrafenis van rabbi Jezus.

Josef, beste mensen, stelt zich hiermee wel heel kwetsbaar op. Hij treedt uit de anonimiteit en laat met zijn gang naar het paleis van Pilatus duidelijk blijken dat hij een volgeling van Jezus is. Daarmee verliest hij zijn goede naam, zowel bij zijn Joodse volksgenoten als bij de Romeinen. Josef loopt het risico – door partij te kiezen voor een gekruisigde oproerkraaier en vermeende troonpretendent – zijn bezit en zelfs zijn eigen leven te verliezen.

Maar Josef is niet de eerste de beste. Hij is één van de tien aanzienlijkste en rijkste inwoners van Jeruzalem. Een zogenaamde Dekaproot, een Tienman. Zijn gezag en aanzien moeten er voor zorgen dat de rust in de stad bewaard blijft en dat de bevolking op tijd haar belasting betaalt aan de Romeinse

overheid. Bovendien maakt Josef deel uit van de Joodse raad. Hij is één van de 24 oudsten van het Sanhedrin.

Te allen tijde en onder alle omstandigheden heeft Josef van Arimatea daarom toegang tot de Romeinse prefect. En zo kan Josef doen wat niemand anders kon doen: Pilatus vragen om het lichaam van rabbi Jezus.

En, Pilatus? Ach, hij vind het allang goed. Hij geeft het lichaam van Jezus vrij voor een begrafenis.

Ongetwijfeld zal Josef hulp hebben gekregen van anderen – volgens de evangelist Johannes was onder anderen Nikodemus er bij. Er is haast geboden, want de sabbat voor Pèsach zal bij zonsondergang aanbreken. Op sabbat wordt er immers gerust en niet gewerkt!

Met respect en eerbied haalt Josef eigenhandig Jezus' lichaam van het kruis, wikkelt het in linnen doeken en legt het in zijn nog niet eerder gebruikt rotsgraf.

Drie keer raakt Josef een dode Jezus aan. Wie een dode aanraakt maakt dat hij – volgens de wet van Mozes - zeven dagen onrein wordt. Geen Pèsach dus dit jaar voor Josef. Geen paaslam en geen bittere kruiden.

Josef, van Arimatea, de geheime leerling van Jezus. Hoe het verder met hem is gegaan? Hij schijnt geen belangrijke rol te hebben gespeeld in de eerste christelijke gemeente. Zijn naam wordt niet in het bijbelboek Handelingen genoemd. De Bijbel zwijgt verder over hem.

Maar deze Josef durfde het aan om voor rabbi Jezus openlijk partij te kiezen. Ook al zette hij daarmee zijn aanzien en zijn leven op het spel.

Josef bleef zijn Meester trouw.

De ontmoeting met rabbi Jezus heeft zijn leven veranderd. Straks zal de zon van Pasen ook over zijn geopende graf schijnen.

De opgestane Heer heeft ook voor Josef zijn werk volbracht!